

ANALIZA MEDIJSKIH POROČANJ O DOGAJANJIH V ZAPORIH V ČASU PANDEMIJE COVIDA-19

61

ANALYSIS OF MEDIA REPORTS ON EVENTS IN
PRISONS DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Tjaša Kovač, *univ. dipl. soc. ped.*
tjasa.kovac6@guest.arnes.si

POVZETEK

V članku skozi unikatno situacijo pandemije covid-19 ugotavljam, kaj in na kakšen način mediji poročajo o zaporih in zapornikih v času karantene. Uporabljena je bila kvalitativna metodologija, in sicer tematska analiza 117 člankov, pridobljenih s svetovnega spleta po principu "ključnih besed", z deduktivnim pristopom. Vzpostavljene so bile tri kategorije ter štirinajst pripadajočih kod, ki so zajemale: kakovost člankov po kriterijih novinarskega kodeksa, zaskrbljen prizvok člankov ter vprašanje človekovih in ustavnih pravic. Izsledki kažejo, da so tako slovenski kot tuji mediji o dogajanjih v zaporih večinoma poročali objektivno in kakovostno. Izkazalo se je, da mediji velikokrat izražajo tudi kritičnost do sistema ali dejanj vladajočih ter večkrat poročajo zaskrbljeno glede dobrobiti zapornikov kot glede javnosti ali zaposlenih v zaporih.

Prav tako so bili mnenja, da so človekove in ustavne pravice v zaporih grobo kršene, ter so o tem poročali dnevno.

KLJUČNE BESEDE: *mediji, medijsko poročanje, zapori, zaporski sistem, covid-19, pandemija.*

ABSTRACT

In the article, through the unique situation with the Covid-19 pandemic, I discover what and in what way the media reports on prisons and inmates during quarantine. A qualitative methodology was used with a thematic analysis of 117 articles obtained from online sources by the principle of "keywords" and a deductive approach. Three categories were established, and thirteen associated codes covering the quality of articles according to the criteria of the journalism profession's code of ethics, the anxious or worried tone of the articles, and the issue of human and constitutional rights. The results show that Slovenian and foreign media outlets predominantly published quality articles and reported on the events objectively. It turned out that the media also often expressed criticism of the system or the actions of the government, and their reports were more concerned about the well-being of prisoners than they were about the health of the public or prison staff. They also agreed that human and constitutional rights in prisons were grossly violated and reported about that daily.

KEY WORDS: *media, media reporting, prisons, prison system, Covid-19, pandemic.*

UVOD

Mediji so postali glavni vir informacij o dogajanju okoli nas, prav tako pa imajo ključno vlogo pri oblikovanju naše predstave o posameznih družbenih pojavih (Bučar Ručman, 2011). Pri tem predstavljajo prostor, v katerem se učinkovito upravlja s strahovi in skrbmi, saj zmorejo na hiter in enostaven način z enostransko komunikacijo

doseči (zaskrbljene) množice, obenem pa so tržno usmerjeni in s tem zmožni živeti v kapitalistično usmerjenih družbah (Cheliotis, 2010).

Mediji (in ne kriminaliteta sama po sebi) so tisti, ki proizvedejo strah pred kriminaliteto (Davies, 2011, v Tadič, 2016). Teme, ki jim mediji posvečajo največ pozornosti, bodo v javnosti zaznane kot najpomembnejše (McCombs, 2004, v Bučar Ručman, 2011), enako pa velja tudi za medijsko poročanje o kriminaliteti in za zaznavo pomembnosti odklonskih dejanj v javnosti (Bučar Ručman, 2011). Graef (1992, v Petrovec, 2003) piše, da v nekaterih časopisih delež poročanja o specifičnem nasilju zavzema tudi 50 odstotkov, medtem ko je dejanska struktura nasilja le 6-odstotna. Ta senzacionalistični prijem pri obravnavanju kriminalitete je vzrok, da se v naši predstavi izoblikuje podoba, da je nasilja desetkrat več, kakor ga je po statističnih podatkih. Dosedanje raziskave o medijski reprezentaciji kriminalitete (Bučar Ručman, 2011; Luthar idr., 2006; Bučar Ručman in Meško, 2006; Petrovec, 2003; Jezernik, 2002) so med drugim pokazale, da se mediji pri poročanju o kriminaliteti osredotočajo na skrajne primere kaznivih dejanj, na nasilje, kriminaliteto, povezano z drogami, kriminaliteto v tujini, ki nima neposrednega vpliva na družbene razmere pri nas, da spodbujajo nestrpnost in oblikujejo predsodke, izražajo nezadovoljstvo z delom policije ter o kriminaliteti poročajo dogodkovno in ne problemsko (Bernik, Merc, Tadič in Železnik, 2016). V nadaljevanju povežem medijsko poročanje s pandemijo covid-19.

World Health Organization ali Svetovna zdravstvena organizacija (v nadaljevanju SZO) je virus, ki ga poznamo po imenu covid-19, 30. januarja 2020 označila za javno zdravstveno grožnjo, ki zahteva pozornost celega sveta, potem pa je po hitrem širjenju in ogromnem porastu tako zbolelih kot umrlih za covidom-19 11. marca 2020 razglasila pandemijo (World Health Organization, 2020). Termin pandemija označuje bolezen, ki najprej izbruhne na širšem geografskem območju (epidemija) in se nato razširi globalno (zajame več kot tri države) (Grennan, 2009). Avtorji F. Caputo idr. (2020) covid-19 opisujejo kot zelo nalezljiv virus, ki v najpogostejših primerih prizadene dihala in povzroči pljučnico, ki je lahko usodna, še posebej za bolj ranljive skupine ljudi. Kot velik poudarek pri

nadzorovanju virusa avtorji navajajo varno razdaljo med ljudmi in uporabo ustrezne zaščitne opreme.

Slovenska tiskovna agencija (Slovenska tiskovna agencija, 2020) je o prvem primeru okužbe s covidom-19 v Sloveniji poročala 4. marca 2020. Devet dni kasneje je vlada razglasila epidemijo, za kar je bila podlaga tudi strokovno mnenje Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Ukrepi za zaježitev okužb so predvidevali ustavitev javnega življenja, kar je za seboj potegnilo zaprtje izobraževalnih ustanov, vseh vrst prometa (razen osebnih vozil) ter gostinskih in drugih turističnih ter zabaviščnih obratov. V času, ko smo bili soočeni z realnostjo novega tempa življenja, so nam okno v svet predstavljali mediji, ki so ažurno in zagnano poročali o vseh spremembah glede covida-19. In medtem ko je bil svet v karanteni, so se razmere v nekaterih ustanovah zaradi pandemije zaostriale. Med njimi so bili zapori, ki so postali jedro razprav tako v Sloveniji kot na tujem.

NAMEN RAZISKAVE

Raziskovalni problem se je pojavil marca 2020, ko je SZO razglasila pandemijo virusa covida-19 in smo bili primorani soočiti se z državnimi ukrepi za zaježitev okužbe. Ker smo prebivalci Republike Slovenije (ter mnogih drugih držav) stopili v karanteno, so bili mediji in ostali komunikacijski kanali naš edini stik s preostalim svetom. Mediji so imeli vlogo ozaveščanja in obveščanja. Raziskovanje in pridobivanje podatkov se je začelo s prvim tednom v karanteni in je imelo za namen ugotoviti, kaj in na kakšen način mediji poročajo o zaporih in zapornikih v času pandemije covida-19 po svetu.

METODOLOGIJA

V raziskavi je uporabljena kvalitativna metodologija, in sicer tematska analiza 117 člankov, pridobljenih s svetovnega spleta, na temo poročanja medijev o dogajanjih v zaporih v času pandemije covida-19. Boyatzis (1998, v Braun in Clarke, 2006) govori o

tematski analizi kot o metodi za identifikacijo, analizo in poročanje o vzorcih (temah) znotraj pridobljenih podatkov. Pravi, da gre za organizacijo nabora podatkov in opisovanje (bogatih) podrobnosti teh podatkov, pogosto pa gre tudi dlje od tega in razlaga različne vidike raziskovane teme.

POSTOPEK PRIDOBIVANJA PODATKOV

Podatke sem pridobivala med 22. 3. 2020 in 19. 4. 2020, vsega skupaj pet tednov. Članki, zajeti v analizo, so bili objavljeni med 11. 2. 2020 in 16. 4. 2020. Začela sem v času uvedbe karantene in zaključila, ko je ta uvedba še vedno veljala, vendar sem s pridobljenimi podatki zadostila potrebam raziskave. Pred začetkom pridobivanja sem si zastavila protokol zbiranja podatkov, ki me je usmerjal med raziskavo. Pregled člankov je potekal enkrat tedensko na svetovnem spletu, kjer sem pregledovala medijske portale po principu "ključnih besed". V pregled sem zajela območje Slovenije, Hrvaške in delov sveta, kjer govorijo angleško. Slovenske medije sem izbrala po namenskem vzorcu z željo, da pokrijem čim več bralcev in ideoloških usmeritev. Tuje medije sem izbrala po pregledovanju spletnih strani, želela pa sem zajeti vsestranskost in medije z različnih koncev sveta, pri čemer dejstvo, da medij objavlja samo na spletu in ne v tiskani obliki, ni bilo pomembno. Enega od medijev (The Washington Post) sem dodala v protokol ob drugem pregledovanju (29. 3. 2020), ker sem med pregledovanjem spleta velikokrat naletela nanj. Pri enem od medijev (The Australian) pa sem ob pridobivanju podatkov naletela na velik bazen informacij, vendar so bile te dostopne le kratek čas, tako da sem ob analizi trčila ob strani, ki niso več obstajale, ter tako medij izločila iz kasnejše obdelave podatkov. Na Hrvaškem sem izbrala nacionalni medij. Prikaz izbranih medijev sledi v **PREGLEDNICI 1**.

Ključne besede, ki so vodile raziskavo pri pregledovanju slovenskih medijev, so bile: *koronavirus*, *covid-19*, *zapor*, *zapornik*, *obsojenec*, *jetnik*, *kaznjeneec*. Pri drugem pregledovanju sem dodala še besedi *okužba* in *virus*, saj so mediji začeli namesto imena dotičnega virusa uporabljati samo nadpomenki zanj. Ker sem ti dve besedi dodala v slovenski nabor, sem ju dodala tudi v nabor angleških in hrvaških

ključnih besed. Ključne besede za pregledovanje tujih medijev so tako bile: *coronavirus*, *Covid-19*, *prison*, *prisoner*, *incarceration*, *convict*, *the criminal*, *inmate*, *infection* in *virus*. Ključne besede za pregledovanje hrvaškega portala pa so bile: *corona virus*, *Covid-19*, *zavtor*, *zavtorenik*, *osude*, *prijestupnik*, *virus* in *infekcija*. V fazi obdelovanja podatkov sem na tujih spletnih mestih velikokrat naletela tudi na besedni zvezi *jail/s* in pa *offender/s*, vendar sem to odkrila prepozno, zato ju v pridobivanje podatkov nisem uspela vključiti.

PREGLEDNICA 1: Prikaz izbranih medijev

	24ur, Nova24TV, Demokracija, Delo, Reporter, RTVSLO, Dnevnik, Mladina
SLOVENSKI MEDIJI	
HRVAŠKI MEDIJ	HRT
AMERIŠKI MEDIJI	NY Magazine, The Washington Post, CNN
ANGLEŠKI MEDIJI	The Guardian, BBC
KANADSKI MEDIJ	CBC
NOVOZELANDSKI MEDIJ	NZ Herald
SKUPAJ = šest različnih delov sveta	SKUPAJ = šestnajst medijev (16)

Pri pridobivanju podatkov sem pustila odprte možnosti tudi za druge kanale (npr. socialna omrežja), vendar do tega ni prišlo. Na začetku pridobivanja podatkov mi je tri prispevke, ki sem jih prav tako vključila v analizo, posredovala mentorica dr. Darja Tadič. Dva prispevka so mi posredovale kolegice z magistrskega študija socialne pedagogike, pri čemer je bil eden na medijskem portalu, ki sem ga že v začetku vključila v analizo, eden pa na portalu spletnega mesta Mladina, ki ni vključen v prvotni protokol, vendar sem članek uporabila v analizi. Pri prvem pridobivanju podatkov sem zajela tudi vse dotlej objavljene prispevke na temo poročanja o zaporskem dogajanju v času širjenja covid-19. Poleg pisnih prispevkov (člankov) sem v spletnih medijih spremljala tudi video in avdioposnetke. Prikaz prispevkov glede na medij in tip medija sledi v **PREGLEDNICI 2**.

PREGLEDNICA 2: Prikaz prispevkov glede na medij in tip medija

	ČLANEK	VIDEO	AVDIO	SKUPAJ
24UR	2	4	/	6
NOVA 24TV	2	/	/	2
DEMOKRACIJA	1	/	/	1
DELO	/	/	/	/
REPORTER	/	/	/	/
RTVSLO	3	1	/	4
DNEVNIK	6	1	/	7
MLADINA	1	/	/	1
HRT	7	/	/	7
NY MAGAZINE	3	/	/	3
THE WASHINGTON POST	5	/	/	5
CNN	10	1	1 (podcast)	12
THE GUARDIAN	24	/	/	24
BBC	7	/	/	7
CBC	30	1	2	33
NZ HERALD	5	/	/	5
SKUPAJ	106	8	3	117

POSTOPEK OBDELAVE PODATKOV

V prvi fazi obdelave podatkov sem le-te uredila po medijih, izbrisala članke, ki so se ponavljali, ter članke (oziroma njihove spletne povezave) uredila po datumih. V drugi fazi sem članke "preletela" ter se z njimi seznanila. Nekatere članke sem izločila, ker so bili neprimerni za nadaljnjo analizo (npr. niso govorili o zaporu, članek ni več obstajal, stran je zahtevala plačilo naročnine ...). Na koncu je ostalo 117 spletnih povezav do gradiva na temo zaporov v času covid-19. Nadalje sem vzpostavila 3 nadredne teme oziroma kategorije, preko katerih sem kasneje analizirala gradivo. Uporabljen je bil deduktivni pristop, saj je bil seznam kategorij in pripadajočih kod pripravljen pred začetkom analize, nato pa se je v postopku obdelave podatkov preverjala njihova prisotnost v pridobljenih

člankih. Za namen raziskave sem si v programu Excel sestavila preglednico, kjer sem označevala prisotnost določene kode v člankih nekega medija. Vsak članek sem analizirala z vidika vseh štirinajstih kod. Kategorije in kode med seboj niso bile izključujoče, kar pomeni da je en članek lahko pripadal bodisi vsem trem kategorijam in/ali kodam bodisi nobeni. Pri obdelavi podatkov pa se prav tako nisem osredotočala na to, da moram vsakemu članku pripisati najmanj eno kodo, kar je rezultiralo v tem, da nekateri članki nimajo nobene kode.

PRIKAZ KATEGORIJ

Prva kategorija je *kakovost člankov*, skozi katero sem želela preveriti verodostojnost podatkov, ki jih mediji izdajajo javnosti. Pri tej kategoriji sem vzpostavila osem kod.

Prva kategorija je *kakovost člankov*, skozi katero sem želela preveriti verodostojnost podatkov, ki jih mediji izdajajo javnosti. Pri tej kategoriji sem vzpostavila osem kod.

I. Nепreverjeni podatki, torej "laični", neresnični podatki, podatki, pridobljeni iz neuradnih virov, podatki, pridobljeni preko nedovoljenih načinov pridobivanja podatkov.

Novinarje k preverjanju pridobljenih podatkov zavezuje novinarski kodeks (v nadaljevanju NK), ki narekuje, da mora novinar preveriti točnost zbranih informacij, svoje napake – četudi nenamerne – pa mora priznati in popraviti. Če tega ne stori, lahko novinarsko častno sodišče (v nadaljevanju NČR) presodi, da je novinar kršil kodeks. Prav tako mora novinar, če in ko objavlja nepotrjene informacije, govornice ali ugibanja, na to opozoriti bralce ter ne sme uporabljati nedovoljenih načinov zbiranja podatkov (Društvo novinarjev Slovenije, b. d.).

II. Podatki, predstavljeni kratko in skopo, brez potrebnih pomembnih informacij za razumevanje konteksta, s slovničnimi napakami, napisani »na hitro« ...

NK (Društvo novinarjev Slovenije, b. d.) na tem mestu zapoveduje, da novinar ne sme zamolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme.

III. Vir informacij v članku je podkrepjen s strokovno utemeljivjo (navajanjem strokovnjakov z določenega področja) ali z informacijami uradnih agencij, uradnikov, tiskovnih predstavnikov ali drugih medijev. Vir informacij je lahko tudi osebna pripoved, izpoved, pričevanje, vendar mora biti to navedeno. Koda velja tudi pri člankih, kjer je uporabljenih več različnih virov, saj to podkrepi verodostojnost zapisa.

Po NK (Društvo novinarjev Slovenije, b. d.) mora novinar, kadar je le mogoče, navesti vir informacije.

IV. Senzacionalnost (škandaloznost) zapisanih podatkov, napihovanje podatkov z namenom pridobivanja večjega števila bralcev ali doseganja večjega števila "klikov", podžiganje javnosti ...

V. Podatki so predstavljeni čustveno, subjektivno, predstavljajo mnenje in stališča pisca ali medijske hiše, ki jo predstavlja. NK navaja (prav tam), da je novinar dolžan ločiti informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja.

VI. Podatki so predstavljeni z objektivnimi dejstvi.

VII. Etične dileme (razkrivanje identitete mladoletnikov, žrtev spolnih zlorab, zapornikov ...)

O etičnih dilemah se NK (Društvo novinarjev Slovenije, b. d.) opredeljuje v sedmih členih, in sicer govori o spoštovanju pravic posameznika in poudarja pazljivost pri razkrivanju posameznikove zasebnosti javnosti. Novinar mora upoštevati dejstvo, da nihče ni kriv, dokler ni pravnomočno obsojen, ter zavzeti izredno občutljiv pristop pri poročanju o mladoletnikih ali otrocih. Pri poročanju glede socialnega ali drugega položaja (prepričanja) posameznika (kot so narodnost, rasa, spol, starost, versko prepričanje, invalidnost ...) mora zavzeti nevtralnno stališče ter ne sme spodbujati ali širiti sovražnega govora.

VIII. Kritičnost (do zaporskega sistema, do vladnih ukrepov, do uresničevanja teh ukrepov, do stanja v zaporih ...)

Druge kategorija predstavlja *zaskrbljen prizvok člankov*, kjer sem želela preveriti, kako in v kolikšni meri mediji izražajo zaskrbljenost

za zaposlene v zaporih, za zapornike ter za zunanjo javnost v času pandemije covid-19. Vzpostavila sem tri kode.

IX. Kaže se zaskrbljenost za zaposlene v zaporskem sistemu (pomanjkanje zaščitne opreme, podhranjenost kadra, delo v slabih in/ali nemogočih razmerah ...).

X. Kaže se zaskrbljenost za zunanjo javnost in dobrobit družbe (zaradi izpustitve zapornikov, zaradi inkubacijske dobe virusa v zaporih, kar z izpustitvijo zapornikov posledično pripomore k povečanju števila okuženih ljudi »zunaj« ...).

XI. Kaže se zaskrbljenost za zapornike (zaradi natrpanosti zaporov, nezmožnosti socialne distance, slabih higienskih in zdravstvenih razmer ...).

Tretja kategorija predstavlja *vprašanje človekovih in ustavnih pravic* v zaporih v času pandemije covid-19, kjer sem vzpostavila tri kode.

XII. humanitarnost in human odnos do zapornikov

XIII. vzpostavljanje napadalnega diskurza in diskurza dvojnosti mi – oni

Medijske upodobitve zločincev se navadno osredotočajo na osebo kot na kriminalnega drugega, nekoga, ki nam ni enak, in njegovo medijsko ustvarjeno podobo ultimativnega "outsiderja" (Altheide in Coyle, 2006). Pajnik (2003) pravi, da je praksa izključevanja vidna prav iz razmišljanja v kategorijah dvojnosti (na primer dobro – slabo, normalno – nenormalno) ter da s tem diskurzom pripišemo pozitivne lastnosti "normalni" večini (torej zunanji populaciji, op. a) ter negativne lastnosti marginalizirani manjšini (v našem primeru zaporski populaciji, op. a).

XIV. kršenje človekovih in ustavnih pravic (izkoriščanje delovne sile, neprimerno zagotavljanje varnosti in higiene ob izrednih razmerah ...)

ANALIZA PODATKOV

Po določitvi kategorij sem gradivo vsebinsko analizirala. Braun in Clarke (2006) pravita, da tematska analiza vključuje iskanje

ponavljajočih se pomenov in vzorcev po naboru podatkov (v mojem primeru spletnih člankov). V skladu s ciljem raziskave, ki je bil ugotoviti, kaj in na kakšen način mediji poročajo o zaporih in zapor-nikih v času pandemije covid-19, sem vseh 117 spletnih povezav pregledala ter prebrala, preverila, če vsebujejo zgoraj omenjene kategorije in pripadajoče kode. Kode sem nato preštela ter jih uredila po preglednicah, da sem dobila vpogled v to, katera koda se pojavlja pri katerem mediju. Z branjem člankov sem si zapisovala tudi, na kaj se katera koda v določenem članku nanaša, da mi je bilo pozneje pridobljene kode enostavneje interpretirati. Sledi interpretacija pridobljenih izsledkov.

REZULTATI IN RAZPRAVA

INTERPRETACIJA PRVE KATEGORIJE

Spodaj je prikaz prve kategorije (kakovost člankov) in osem pripadajočih kod. V **PREGLEDNICI 3** je prikazano, katere kode sem prepoznala pri posameznem mediju ter pri koliko člankih nekega medija je bila koda zaznana.

Analiza 117 spletnih povezav je pri kategoriji kakovost člankov pokazala, da se največkrat pojavi šesta koda (*podatki so predstavljeni skozi objektivna dejstva*), ki je bila zaznana pri petintridesetih člankih. Ker temu sledi tretja koda, ki navaja, da so *viri informacij podkrepljeni ali s strokovno utemeljitvijo ali z osebnimi pričevanji*, menim, da so podatki, ki nam jih podajajo mediji, večinoma preverljivi, kakovostni ter verodostojni. Nekateri članki, ki sem jih uvrstila v šesto kodo, so bili "zgolj" objektivni, kar pomeni, da so navajali samo zadnje zbrane podatke o npr. številu obolelih v zaporih ali številu izpuščenih, medtem ko so drugi prepletali različne tipe informacij (uradne, neuradne, pričevanja očitvidcev, mnenja strokovnjakov ...). Poročanje medijev o dogajanjih v zaporih v času pandemije covid-19 se je večinoma izkazalo kot nepristransko, saj so širšo javnost informirali o preverljivih dejstvih.

Tretja najpogostejša koda po pojavljanju je *kritičnost*, skupno pa je bila zaznana pri devetnajstih člankih. Zaznana je bila kritičnost

PREGLEDNICA 3: Prikaz števila prepoznanih kod prve kategorije pri člankih določenega medija in skupna številka pojavljanja določene kode

KODA	I.*	II.*	III.*	IV.*	V.*	VI.*	VII.*	VIII.*
MEDIJ								
24UR	0	0	2	0	0	1	0	0
NOVA24TV	0	0	1	1	0	1	0	0
DEMOKRACIJA	0	1	0	0	0	1	0	0
RTVSLO	0	0	1	0	0	3	0	1
DNEVNIK	1	0	2	1	0	4	0	0
MLADINA	0	0	0	0	0	1	0	0
HRT	0	0	0	0	0	4	0	0
NY MAGAZINE	0	0	0	0	0	1	0	2
THE WASHINGTON POST	0	0	2	3	0	2	0	0
CNN	0	0	4	0	1	0	0	3
THE GUARDIAN	0	0	12	3	2	10	0	5
BBC	0	0	2	2	1	2	1	0
CBC	0	0	6	0	0	5	0	8
NZ HERALD	0	0	2	0	0	0	0	0
ŠTEVILO ČLANKOV Z DOLOČENO KODO	1	1	34	10	4	35	1	19
SKUPNO POJAVLJANJE KODE	1	1	10	5	3	12	1	5

I.* NEPREVERJENI PODATKI II.* KRATKI, SKOPI PODATKI III.* STROKOVNO UTEMELJENI PODATKI IV.* ŠKANDALOZNI PODATKI V.* SUBJEKTIVNI PODATKI VI.* OBJEKTIVNI PODATKI VII.* ETIČNE DILEME VIII.* KRITIČNOST

do različnih področij. NY Magazine je izražal kritičnost do trenutnega stanja v ameriških zaporih (še posebej se dotakne zapora Rikers v New Yorku, ki slovi po slabih razmerah). Kritiziran je bil tudi prepočasen in neustrezen odziv tako vlade in predsednika države kot guvernerja zvezne države New York (v nadaljevanju

NY), ki se je izgovarjal, da pomilostitev zapornikov ni v njegovi moči. Tudi CNN je kritiziral prepočasen zaporski in vladni sistem, kritike pa je bilo po drugi strani mogoče zaznati tudi zaradi odloka o izpustitvi zapornikov. The Guardian uporablja čustveno obarvane besede, kot so "izkoriščanje" (ang. "exploitation"), "zaporsko delo" (ang. "prison labour"), in izraze, kot so "katastrofalno" (ang. "catastrophic") in drugi, s katerimi želi poudariti resnost situacije. Kritično poročanje je zaznati tudi pri mediju CBC, ki ima od vseh izbranih medijev največji nabor spletnih povezav. Ovrednotijo dejstvo, da bo z izpustitvijo zapornikov v nekaterih primerih prišlo do izkoriščanja sistema s strani zapornikov, in so kritični do pomanjkljivosti, ki se kažejo pri nekaterih postopkih, ki jih je vlada uvedla za zaježitev širjenja virusa v zaporih.

Četrta največkrat prepoznana koda je bila *senzacionalnost* ali škandaloznost, sem pa sem uvrstila članke, ki so zaradi različnih motivov poročali škandalozno. Eden je bil želja po večji branosti, drugi pa podžiganje nastale situacije. Senzacionalnost sem zaznala pri petih medijih, dveh slovenskih in treh tujih, skupno pri desetih člankih. Od dveh člankov, pridobljenih od medija Nova24TV, je bil eden napisan izrazito senzacionalno (tako z izbiro besed, slik kot navajanjem dejstev). Naslov je bil označen s klicajem, v članku pa so bile uporabljene besede, kot so "grozeča nevarnost za Evropo", "val migrantov" in "teroristi". Članek je bil prav tako podkrepjen s slikami migrantov, islamske vojske in prizorov vojne ter je poleg že poznanih občutkov tesnobe ob pandemiji covid-19 vzbujal občutke nelagodja. M. Pajnik (2003) pravi, da mediji pogosto nastopajo kot generator sovražnega govora, vendar pa ne gre za to, da je "avtorstvo" sovražnega govora na strani novinarjev, temveč preprosto povzemajo (in s tem legitimirajo) ksenofobične izjave "ljudstva", predstavnikov države in strokovnjakov. V to kodo je bil uvrščen tudi medij Dnevnik zaradi naslova članka "Sum na koronavirus lahko osvobaja", iz istega razloga pa sem sem uvrstila tudi medije The Washington Post, BBC in The Guardian, ki so s senzacionalnimi naslovi želeli pridobiti branost in pozornost bralcev. Ob prebiranju člankov se je namreč izkazalo, da so senzacionalno napisani samo naslovi, ostala vsebina pa z izbiro nevtralnih besed ne podpihuje senzacionalnosti.

Peto koda, ki govori o *subjektivnem in čustveno obarvanem pisanju*, sem zaznala pri treh medijih in štirih člankih, kar govori v prid temu, da so podatki kakovostni in objektivni. Kodo sem uporabila, kadar se mi je zazdelo, da v članku prevladujejo čustva (četudi je bil čustveno obarvan samo naslov), in se zato pojavlja v člankih, ki imajo za svoj vir na primer zapornike, izpuščene zapornike ali njihove svojce, ki pozivajo k izpustitvi. Članki s to kodo apelirajo na čustveno plat javnosti in naslavljajo pravilna (morda tudi težka) družbena vprašanja, ki si jih marsikdo ne upa postaviti oziroma pristojni nanje nimajo odgovora. V to kodo sem zaradi že zgoraj opisanih emocionalnih terminov uvrstila tudi The Guardian.

Zadnje tri kode so bile zaznane samo enkrat, pri vsakem mediju po en članek. To so bile kode *nepreverjeni podatki* in *kratki, skopi podatki* ter koda *etične dileme*. Dnevnik sem v prvo kodo uvrstila zato, ker v nekaterih člankih ni jasno, kaj so neuradni in kaj uradni viri. Druga koda je bila zaznana pri edinem članku portala Demokracija, v katerem govori o uporih v zaporu v Italiji zaradi pandemije covida-19. V kodo je bil članek uvrščen samo zato, ker je izredno kratek in daje občutek, da je bil spisan pod pritiskom, poda pa kar nekaj uradnih informacij o poteku upora. Pri enem od člankov medija BBC pa sem zaznala moralno sporno poročanje, ker so razkrili identiteto umrlega zapornika zaradi covida-19, etično izredno sporno pa je bilo tudi to, da so navedli njegov zločin.

INTERPRETACIJA DRUGE KATEGORIJE

V PREGLEDNICI 4 je prikaz kod druge kategorije (zaskrbljen prizvok člankov) po medijih, katere kode sem prepoznala pri posameznem mediju ter pri koliko člankih je bila neka koda zaznana.

V drugi kategoriji je bila največkrat zaznana koda *zaskrbljenost za zapornike* in njihovo dobrobit v času pandemije covida-19, in sicer pri dvainštiridesetih člankih. Od štirinajstih medijev jih je trinajst zaskrbljeno poročalo o razmerah znotraj zaporov. Edini medij, ki tega ni izrazil, je Nova24TV. Vseeno je potrebno te izsledke vzeti z rezervo. Sledi obrazložitev.

Med analizo podatkov se je zdelo, da se mediji in zato javnost s skrbjo za zapornike ukvarjajo predvsem zaradi ukrepov, ki so

PREGLEDNICA 4: Prikaz števila prepoznanih kod druge kategorije pri člankih določenega medija in skupna številka pojavljanja določene kode

KODA MEDIJ	IX.*	X.*	XI.*
24UR	0	0	2
NOVA24TV	0	0	1
DEMOKRACIJA	0	1	0
RTVSLO	0	0	1
DNEVNIK	1	0	2
MLADINA	0	0	0
HRT	0	0	0
NY MAGAZINE	0	0	0
THE WASHINGTON POST	0	0	2
CNN	0	0	4
THE GUARDIAN	0	0	12
BBC	0	0	2
CBC	0	0	6
NZ HERALD	0	0	2
ŠTEVILO ČLANKOV Z DOLOČENO KODO	1	1	34
SKUPNO POJAVLJANJE KODE	1	1	10
* IX. ZASKRBLJENOST ZA ZAPOSLENE * X. ZASKRBLJENOST ZA ZUNANJO JAVNOST * XI. ZASKRBLJENOST ZA ZAPORNIKE			

določali, da je potrebno nekatere zapornike izpustiti. Če se države za te ukrepe ne bi odločile, bi tudi dobrobit zapornikov manj razburjala javnost. Vseeno se je izkazalo, da se je kar nekaj medijev odločilo zadeve temeljito raziskati in o tem povprašalo strokovnjake na področju kriminologije, odvetnike, penologe, zaposlene v zaporih, in tako dalje.

Portal 24ur v intervjuju s penologoma Petrovcem in Čandrom izraža zaskrbljenost za zapornike ter pozdravlja ukrepe o zmanjšanju

števíla zapornikov. Zakon o prekinitvi kazni tako predvideva varnejše pogoje za zaprte osebe, ki bodo ostale v zaporu, saj je širjenje virusa v prostoru, kjer je veliko oseb, lahko hitro. RTVSLO predstavi prispevek, ki govori o tem, da zaporniki v zaporu Rikers kopljejo grobove za ljudi, ki so umrli za posledicami covid-19. Preminule pokopavajo na javnem pokopališču, pri čemer gre za vprašanje javne varnosti, saj je potrebno trupla "odstraniti", medtem ko je vprašanje varnosti zapornikov, ki to počnejo brez plačila, predstavljeno površno. Dnevnik navaja skrb za ranljive skupine v zaporu (starejše od 65 let, bolne ...) in matere zapornice ob soočanju z virusom. V enem od člankov govori o ukrepu o začasni prekinitvi kazni, kjer pa je bilo navedeno, da v ta ukrep niso všteti priporniki, kar sovpada tudi s trenutno pravosodno prakso, ki jo v svoji knjigi *Pravice v zaporu* (2017) opisujeta L. Cvikel in Ambrož (2017).

Hrvaški portal HRT je zaskrbljeno poročal o razmerah v zaporu v Iranu ter navajal humanitarne organizacije, ki tovrstne okoliščine obsojajo (Amnesty International idr.), zaskrbljenost pa je izrazil tudi pri omembi, da ima največji čikaški zapor kar 450 pozitivnih zapornikov na covid-19, kar je pospremil z besedami, da so zapori "resen opomnik", kako hitro se lahko stanje v zaporih poslabša. Navajajo, da potem ko se je v zaporu na Hrvaškem okužil varnostnik, skrbijo za zdravje obsojenih, kar prav tako spada v skrb za zapornike. Vsem zapornikom in zaposlenim so razdelili zloženko Psihologija strahu pred nalezljivimi boleznimi/koronavirusom, kar se mi zdi pozitiven in transparenten pristop k reševanju težav z duševnimi stiskami v času pandemije. Večina tujih medijev je vsaj z eno objavo opozorila na upore in izgrede v zaporih, ki so po svetu bolj ali manj odmevni, nasilni in tragični. Vseeno sem take objave uvrstila v kodo zaskrbljenost za zapornike, saj s poročanjem o tem širijo ozaveščenost o stanjih v zaporih.

NY Magazine se na več mestih dotakne problematike ogromne populacije v ameriških zaporih ter dejstva, da zaporski sistem pandemije ne bo dobro prenesel. To sovpada z zaskrbljenostjo za zapornike, še posebej v zaporih, ki so občutno prezasedeni (kot na primer Rikers v NY), kjer gre poleg smrtne ogroženosti zaradi virusa tudi za kršenje človekovih in ustavnih pravic. O tem, da so zapori "katastrofa, ki čaka, da se zgodi", govori tudi The Washington

Post, saj se zaporniki v takih razmerah ne morejo socialno distancirati, poročajo pa tudi o pomanjkanju razkužil za roke, mask ter drugih zaščitnih sredstev. K odzivu na pandemijo (in to čim hitrejšemu) pozivajo strokovnjaki, kritični pa so tudi do odziva vladnih uslužbencev, ki se vse prepočasi odločajo za ukrepe zaježitve v zaporih. Pandemija covid-19 povzroča tudi porast tesnobnih in anksioznih občutkov ter s tem povečuje tveganje za samomore in poskuse samomorov. Čeprav je ukrep zmanjševanja zaporske populacije nujen v teh razmerah, je zato na drugi strani potrebno čim manj ljudi poslati v zapore, kar pomeni, da moramo biti bolj tolerantni za manjše prekrške in nenasilna kazniva dejanja. To na tehtnico polaga videz ameriškega zaporskega sistema kot izredno kaznovalnega in pod vprašaj postavlja koncept ničelne tolerance in teorijo razbitega okna, ki pravi, da naj bi z bojem proti malim vsakdanjim prekrškom onemogočili velike kriminalne patologije (Wacquant, 2008).

V zvezi z zmanjšanjem zaporske populacije se je Ameriška zveza civilnih svoboščin (ACLU), ki brani pravice državljanov, dane z ustavo, odločila za tožbo proti Federalnemu biroju za zapore, ker je v mestu Oakdaleu v Louisiani zaradi covid-19 v zaporu umrlo pet oseb. Navajajo, da se ukrepi v zvezi z zmanjševanjem premikajo prepočasi, da bi še zagotovili varnost, tožbi pa se je pridružila tudi pisarna javnega zagovornika. CNN navaja pozive na predsednika države, naj priskrbi testiranje za vseh 2,2 milijona zapornikov v državi, v nekaterih člankih pa opozarjajo tudi na tiste, ki v zaporih čakajo na sojenje (torej so po zakonu nedolžni). "Ker se je v zaporu nemogoče socialno distancirati, bodo le-ti postali inkubatorji za virus in smrtne obsodbe za vse zapornike", navaja CNN, polemizira pa tudi dejstvo, da veliko zapornikov po izpustitvi nima kam iti ali pa jih je strah oditi.

BBC se po drugi strani zaskrbljeno sprašuje, kaj se bo zgodilo z zdravstvenim sistemom, če oboleli iz zapora le-tega preveč obremenijo, zaradi česar ukrepe o izpustitvi zapornikov utemeljujejo s temi postavkami: "Potrebno je uravnotežiti zaščito življenj s potrebo po zaščiti javnosti". The Guardian poleg zgoraj omenjenih točk navaja tudi nekaj, kar Wacquant (2008) imenuje kriminalizacija revščine, in sicer govori o tem, da bi z lahkoto izpraznili zapore,

če bi izpustili tiste, ki so tam zaradi neplačil kazni oziroma nezmožnosti plačila varščine. Številke, ki jih portal še navaja, so, da bo covid-19 po mnenju strokovnjakov v zaporu moril s 60-odstotno smrtnostjo, zato vznikne skrb za starejše zapornike in tiste s prejšnjimi boleznimi. The Guardian svojo zaskrbljenost za zapornike prikaže tudi s slikovnim materialom, na sliki pa so zaporniki, ki so na okno zapora z belo barvo napisali "Na pomoč, tudi mi smo pomembni!" (oziroma angleško "Help, we matter!").

Da je dobrobit zapornikov na prvem mestu, omenjajo tudi različni advokati za človekove pravice in odvetniki obsojencev. Kanadski CBC navaja, da je v času covida-19 za zapornike, ki so uporabniki drog, začasno ustavljeno razpečevanje s čistimi iglami, ki so jim bile po nekem programu na voljo, kar to ranljivo skupino znotraj že tako odrinjene populacije porine še v slabši položaj. Novozelandski medij NZ Herald pa poroča o tem, da se zaporniki počutijo kot potrošni material, neobveščeno o stanju v zvezi s covidom-19 pa posledično povzročajo vedno večji strah in anksioznost med njimi.

Naslednja koda, ki se pojavi pri desetih medijih in štiridesetih člankih, je *zaskrbljenost za zunanjo javnost in dobrobit družbe*. V tem kontekstu se pri slovenskih medijih nekajkrat pojavi skrb za družbo ob poudarjanju skrbi za zapornike, na primer, da je potrebno virus v zaporu nujno omejiti tudi zaradi vprašanja javnega zdravja oz. "ker bi v primeru poznejšega sprejetja predloga zakona (o izpustitvi zapornikov) lahko nastale težko popravljive posledice za državo in državljane". Ta zaskrbljen prizvok za državljane je na primer pri portalu RTVSLO subtilen, medtem ko je pri nekaterih drugih medijih zelo izrazit. Časnik Nova24TV jasno izraža zaskrbljenost za Evropo, ker so severnoafriške države izpustile nekatere svoje zapornike, pomenljiv pa je tudi naslov časnika Dnevnik, ki pravi "Sum na koronavirus lahko osvobaja", pri čemer kasneje v vsebini članka navedejo, da nevarni in begosumni zaporniki niso izpuščeni.

Podobno prikrit zaskrbljen prizvok za "nas" in "našo pravičnost" se izraža tudi pri navajanju dejstva, da prekinitev kazni zapora ne bo všteta v zaporno kazen obsojenca, kar pomeni, da naj bi zaporniki v zaporu še vedno preživeli toliko časa, kot je bilo to sprva predvideno v njihovi kazni. Pojavljajo se tudi skrbi zaradi slabe pripravljenosti zaporskega sistema na covid-19, pri čemer bi družba

nosila posledice. "Če z ukrepi ne bomo zmogli zmanjšati tveganja za okužbo v zaporih, lahko to še dodatno obremeni že tako obremenjen zdravstveni sistem". Da mora biti to prednostna naloga javnega zdravstvenega sistema, govorijo tudi BBC, The Guardian in CBC, novozelandski portal NZ Herald pa poroča prav o zaporu v NY (Rikers) in pravi, da je le-ta lahko katastrofa za družbo, če postane epicenter pandemije covid-19.

Najmanjkrat, pri osmih medijih in šestindvajsetih člankih, je bilo zaznati *zaskrbljenost za zaposlene v zaporih*. 24ur poroča o strahu, ki je prisoten tako pri obsojencih kot pri pravosodnih policistih in zaposlenih, o tem pa je spregovoril tudi generalni direktor URSIKS. Direktor omeni tudi hudo pomanjkanje zaščitne opreme, zaradi česar so pazniki neprimerno zaščiteni, ter kadrovsko podhranjenost, ki pesti slovenski pravosodni sistem. Zaradi tega je "dan znotraj zapora dolg in pušča posledice". Na vprašanje, kako zagotavljajo varnost pravosodnim policistom in drugim zaposlenim, ki so vsakodnevno izpostavljeni stikom z obsojenci, so iz URSIKS pisno odgovorili, da so zaposleni "redno spodbujeni k samozaščitnemu ravnanju pri svojem delu in tudi v zasebnem življenju". Portal RTVSLO poroča o zaščitnem steklu za pravosodne policiste, ki bi omililo neposredno izpostavljenost okužbi, zaradi covid-19 pa so prilagodili tudi protokol privedbe priprtih oseb. O tem, da zaščitne opreme primanjkuje v vseh resorjih, govori tudi Dnevnik. "URSIKS išče različne možnosti, kako pridobiti zaščitno opremo, ker je nujno potrebna glede na specifiko zaporskega sistema. V navezi smo tudi s civilno zaščito," pojasnjujejo v vodstvu slovenskih zaporov. Večina zaskrbljenosti prihaja torej zaradi nezadostne zaščitne opreme in nepripravljenosti zaporskega sistema na take razmere. O tem, da bo izpustitev velikega števila zapornikov dodatno obremenila probacijske častnike, govori BBC, navaja pa tudi, da je zaradi pandemije covid-19 v angleških zaporih odso-tnih kar 8.000 paznikov, kar pomeni eno četrtno vseh zaporskih delavcev, vse to pa predstavlja varnostne zadržke v zaporih na splošno. NZ Herald govori o tem, da kot dodatni varnostni ukrep ob prihodu novih zapornikov v objekt z masko zaščitijo prišleke, CBC pa omeni stavko paznikov, zaradi katere so morali v enem od zaporov prekiniti delovanje.

INTERPRETACIJA TRETJE KATEGORIJE

V PREGLEDNICI 5 je prikaz kod tretje kategorije (vprašanje človekovih in ustavnih pravic) po medijih, katere kode sem prepoznala pri posameznem mediju ter pri koliko člankih nekega medija je bila koda zaznana.

PREGLEDNICA 5: Prikaz števila prepoznanih kod tretje kategorije pri člankih določenega medija in skupna številka pojavljanja določene kode

KODA MEDIJ	XII.*	XIII.*	XIV.*
24UR	0	0	2
NOVA24TV	0	0	1
DEMOKRACIJA	0	1	0
RTVSLO	0	0	1
DNEVNIK	1	0	2
MLADINA	0	0	0
HRT	0	0	0
NY MAGAZINE	0	0	0
THE WASHINGTON POST	0	0	2
CNN	0	0	4
THE GUARDIAN	0	0	12
BBC	0	0	2
CBC	0	0	6
NZ HERALD	0	0	2
ŠTEVILO ČLANKOV Z DOLOČENO KODO	1	1	34
SKUPNO POJAVLJANJE KODE	1	1	10

XII.* HUMANITARNOST IN HUMAN ODNOS DO ZAPORNIKOV

XIII.* DISKURZ DVOJNOSTI »MI – ONI« XIV.* KRŠENJE ČLOVEKOVIH IN USTAVNIH PRAVIC

Najmanjkrat obravnavna koda je diskurz dvojnosti mi – oni pri enem od člankov medija Nova24TV. Članek navaja, da bodo izpuščeni zaporniki v državah severne Afrike sedaj prihiteli v Evropo, z izbiro besed in senzacionalnostjo pa črto, ki ločuje "nas" in "njih", nariše zelo ostro. Pravi: "Evropi grozi nov val migrantov, saj severnoafriške države po pozivu visoke komisarke za človekove pravice pri OZN Michelle Bachelet iz zaporov izpuščajo zapornike. Podobno odločitev je sprejel še francoski minister za pravosodje Michèle Beloube, ki namerava na prostost izpustiti 130 islamskih teroristov".

Naslednja koda, ki se v tej kategoriji pojavi šestkrat in pri trinajstih člankih, je *humanitarnost in human odnos do zapornikov*. V okviru te koda se največkrat pojavi vprašanje centrov za migrante ali pa prezasedenost zaporov. Ta koda največkrat sovпада s kodo o vprašanju človekovih pravic. Cvikel in Ambrož (2017) v svojem pregledu in ovrednotenju praks Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) govorita o primerih, ko je ESČP obsodilo državo zaradi dejstva, da ima zapornik na voljo manj kot tri kvadratne metre osebne prostora, ker da je prezasedenost zapora včasih kršitev že sama po sebi.

Članki poleg krize s pandemijo covid-19 besedo namenijo tudi humanitarni krizi, ki bo doletela države, ki se ne bodo pravilno odzvale na trenutno situacijo. CBC navaja: "Če bomo zavzeli humanitaren pristop v odnosu do virusa, moramo zavzeti tudi humanitaren pristop do zapornikov". To kodo sem uporabila tudi, kadar je bilo v članku opisano, da so se v situacijo vpletle humanitarne organizacije (Amnesty International idr.), največkrat pa je članek s to kodo opisoval zaporske sisteme Južne Amerike (Brazilija, Kolumbija ...), Srednjega Vzhoda (Sirija, Katar ...) in severne Afrike (Egipt, Tunizija ...), kjer naj bi bile razmere v zaporih že tako grozljive, soočanje s pandemijo covid-19 pa je stvari samo še poslabšalo. The Guardian npr. poroča, da v Braziliji tretjina zaporov sploh nima na voljo zdravstvenega osebja in so zaporniki glede zdravljenja prepuščeni sami sebi. Kodo sem uporabila tudi, kadar je članek poročal o ranljivi populaciji znotraj zaporske skupnosti (NZ Herald na primer poroča o domorodnih prebivalcih Avstralije in Nove Zelandije, CBC pa o odvisnikih od drog v zaporih v

Kanadi, ki zaradi pandemije covid-19 nimajo več možnosti pridobiti čistih igel).

Zadnja in tudi največkrat zastopana koda v tej kategoriji je *kršenje človekovih in ustavnih pravic*, ki se pojavi pri dvainštiridesetih člankih. Pri tem se velikokrat poroča o izkoriščanju delovne sile za izdelovanje dobrin, potrebnih za boj proti covidu-19, kot so maske in razkužila za roke. Vlada Združenih držav Amerike (v nadaljevanju ZDA) se je ob pomanjkanju teh dobrin v družbi odločila, da uporabi delovno silo, ki je brezplačna in vedno na voljo (država ima okoli 2,2 milijona zapornikov, op. a), ter s tem priskoči na pomoč družbi. The Guardian to opisuje kot "zaporsko delo" (angl. "prison labour") in »"zkoriščanje ranljivih zapornikov" (angl. "vulnerable prisoners exploited"), pri čemer navaja, da zaporniki za tovrstno delo niso plačani (v ZDA kar nekaj zveznih držav uporablja zaporsko delovno silo, med njimi Teksas, ki ima tudi največjo zaporsko populacijo v državi, Kalifornija idr., op. a). Da se zaporsko populacijo izrablja tudi za pokop preminulih za covidom-19, pa piše RTVSLO.

V okviru kršenja človekovih pravic se pojavljajo tudi pozivi glede higienskih standardov, ki so v nekaterih zaporih slabi, ob dejstvu, da bi bilo potrebno to ob pandemiji covid-19 še poostriiti, pa je to izrazit varnostni prekršek, ki zapornike postavlja še v bolj ogrožajoč položaj. The Guardian poroča, da je higieno težko zagotavljati zaradi prezasedenosti zaporov, veliko zaporov pa ne dosega niti minimalnih higienskih standardov. Po poročanju Dnevnika je v zaporu v Iranu zaradi "strahu pred okužbo in zaradi pomanjkanja higienskih ukrepov za preprečevanje širjenja okužb" izbruhnil upor. Da so v zaporih "prezasedeni in nehigienični pogoji", pa poroča tudi The Washington Post, ki v izčrpnem članku s fotomaterialom prikazuje slabe razmere tudi v zaporih v Siriji, Latinski Ameriki in Srednjem Vzhodu. Da so zaporniki brez zaščite (tako v postopku premestitve kot v samih zaporih), poroča tudi NZ Herald, ki navaja, da nimajo dostopa ne do mask ne do razkužil za roke.

V boj za svoje svojce so stopili sorodniki zapornikov, ki po svetu opozarjajo na kršenje človekovih in ustavnih pravic, temu pa so se ponekod pridružili tudi odvetniki ali drugi pravni strokovnjaki (CBC). CBC poroča tudi o tem, da so v Egiptu pridržali borko za človekove pravice, ker je opozarjala na razmere v zaporu v času

pandemije covid-19, CNN pa poroča o tožbi ACLU proti Zveznemu uradu za zapore zaradi kršenje človekovih pravic, in sicer: "ACLU je v ponedeljek tožil Zvezni urad za zapore in trdi, da se prizadevanja za izpustitev zapornikov iz zapora v Oakdaleu v Louisiani, kjer je zaradi covid-19 umrlo pet moških, premikajo prepočasi". The Guardian omenja še, da zaporniki zaradi strahu pred karanteno niso iskreni glede svojih simptomov, 24ur pa poroča o slabih prostorskih pogojih v slovenskih zaporih, ki da vplivajo tako na zaposlene kot na zapornike.

O ustavnih kršitvah se poroča tudi zaradi prekinitve komunikacije odvetnik – zapornik (The Guardian), Nova24TV pa poroča o sledenju začasno izpuščenim zapornikom preko telefona. Medtem ko so obiski v zaporih prepovedani, so po poročanju RTVSLO zaporniki v dar dobili dodatne minute za pogovor s svojimi svojci preko telefona. Vprašanje ustavnosti se odpira tudi ob dejstvu, da prekinitev zaporne kazni zaradi covid-19 ne bo všteta v čas prestajanja zaporne kazni.

SKLEPI

Cilj analize je bil ugotoviti, kaj in na kakšen način mediji poročajo o dogajanjih v zaporih v času covid-19. Raziskava je pokazala, da tako slovenski kot tuji mediji o dogajanjih v zaporih večinoma poročajo objektivno in kakovostno. Ker v raziskavo nisem zajela resničnosti podanih informacij, o tem, ali so podatki resnični, ne morem soditi. Čeprav je na nas, da podatke, ki nam jih mediji predajajo, ovrednotimo, je poročanje, ki je podkrepjeno z ustreznimi strokovnimi mnenji ter ima za vir več različnih strani, videno kot bolj kredibilno. Tudi dejstvo, da se v različnih medijih večkrat pojavi kritičnost, priča o tem, da se družba s podanimi informacijami ne sprijazni kar tako, v nekaterih primerih pa je kritičnost tudi odraz politične strani, kateri določen medij pripada. Kritičnost do zaporkega sistema (npr. v ZDA) ter kritike vlade so tudi priložnost za izboljšanje določene situacije, saj z obveščanjem in polemiziranjem določenih tem prihaja do sprememb. V nekaterih primerih so se mediji poročanja lotili na senzacionalen način, kar se sicer dogaja

tudi, ko po svetu ne divja pandemija covida-19, saj mediji "v zasledovanju ekonomskega kapitala javnosti skušajo dati, kar ta želi in za kar je pripravljena plačati" (Cheliotis, 2010, str. 178). Tak način poročanja lahko okrepi negativne občutke, morda celo spodbuja sovražni govor med ljudmi in krepi predsodke. Rezultati so pokazali (pri 9/10 člankov), da so mediji s senzacionalnimi naslovi želeli pritegniti pozornost bralcev, saj so vsebine teh člankov napisane nevtralno in ne senzacionalno. Izkazalo se je tudi, da mediji poročajo o težavah, s katerimi se zaporniki soočajo tudi, ko svet ni v karanteni (na primer kam po prestani kazni, strah pred virusom, ki ga občutimo vsi).

Mediji so v večji meri poročali zaskrbljeno za dobrobit zapornikov kot zaskrbljeno za javnost ali zaposlene v zaporih. Ti rezultati so tudi odraz tega, da so se vlade po svetu odločile za ukrep o izpustitvi zapornikov. S tem se je pozornost medijev obrnila k tej temi, posledično pa je kar nekaj člankov poročalo tudi o razmerah v zaporih (ki so relevantne ne samo v času pandemije). Vseeno so rezultati spodbudni, saj so se oglasili advokati z vseh področji, ki so pozivali k spremembam penološkega sistema in k občutljivejšemu pristopu k delu z zaporniško populacijo. Z zaskrbljenostjo so se pokazali tudi izredno veliki minusi v zaporskih sistemih po svetu, ki so zaradi pandemije postali osrednja točka pogovorov (prezasedenost, higienski standardi, izkoriščanje, zlorabe, kadrovska podhranjenosti in težki delovni pogoji). Kot minus se je izkazala tudi psihološka stiska, ki so jo tako kot preostalo prebivalstvo doživljali zaporniki, o naslavljanju teh stisk pa je poročal samo hrvaški medij HRT. Zaskrbljenost za javnost in dobrobit družbe se na več mestih povezuje z zaskrbljenostjo za zapornike. Mediji so tukaj poročali o vprašanju javnega zdravja in o tem, da je potrebno zapore z vidika širjenja virusa jemati resno. Zapori so v tem kontekstu videni kot "petrijevke", v katerih se lahko virus izredno hitro razširi. Vse to lahko obremeni javni zdravstveni sistem, preprečevanje tega pa je bilo v boju proti covidu-19 postavljeno zelo visoko.

Kar se tiče vprašanja ustavnih in človekovih pravic, so mediji zelo pogosto poročali o kršitvah le-teh (o čemer pričča tudi število člankov, kjer je bila uporabljena ta koda), kar se brez pandemije covida-19 ne bi dogajalo. S tem se je pozornost usmerila na kršitve

kot take (npr. prezasedenost zaporov, ki zapornikom ne omogoča dovolj osebnega prostora) kot tudi na kršitve, ki so bile specifične za razmere v času pandemije (npr. nezadostna količina primernih razkužil, prekinitev programa za razpečevanje čistih igel in nezmožnost komunikacije odvetnik – zapornik). Zdi se, da bo imelo ESČP v naslednjem letu veliko dela pri obravnavi vseh pritožb glede kršitev pravic v zaporih v času pandemije covid-19 (op. a).

Čeprav smo se znašli v nenavadni in unikatni situaciji v povezavi z razglasitvijo pandemije, številčnost pridobljenih člankov nakazuje na to, da zaporski sistem v tem času ni bil spregledan. Nekaj stvari je bilo izpeljanih korektno, nekaj pa premalo in prepočasno. Mediji so bili mnenja, da so človekove pravice v zaporih grobo kršene in da je potrebno pokazati zaskrbljenost za zaporsko populacijo (ker bo le-to vplivalo tudi na preostalo prebivalstvo), večinoma pa so to predstavljali na verodostojen in ljudem razumen način.

LITERATURA

- Altheide, D. L. in Coyle, M. J. (2006). Smart on crime: The new language for prison release. *Crime, Media, Culture*, 2(3), 286–303.
- Bernik, I., Merc, K., Tadič, D. in Železnik, S. (2016). Raziskovanje medijskega poročanja o kriminaliteti. V D. Tadič (ur.), *Sodba v primeru medijev: Punitivnost v slovenskih medijskih prispevkih o kriminaliteti* (str. 4–15). Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Braun, V. in Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Bučar Ručman, A. (2011). Medijsko poročanje o kriminaliteti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 62(1), 23–38.
- Bučar Ručman, A. in Meško, G. (2006). Presentation of Police Activities in the Mass Media. *Varstvoslovje*. 8(3/4), 223–234.
- Caputo, F., Gratteri, S., Antonio Sacco, M., Scalise, C., Cacciatore, G., ... Aquila, I. (2020) Covid-19 emergency in prison: Current management and forensic perspectives. *Medico-Legal Journal* 0(0), 1–2. <https://doi.org/10.1177/0025817220923693>
- Cheliotis, L. K. (2010). The ambivalent consequences of visibility: Crime and prisons in the mass media. *Crime, Media, Culture*, 6(2), 169–184.
- Cvikl, L. in Ambrož, M. (2017). *Pravice v zaporu. Pregled in ovrednotenje sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice*. Ljubljana: Pravna

fakulteta Univerze v Ljubljani in Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

- Društvo novinarjev Slovenije. (b. d.). <https://novinar.com/drustvo-novinarjev-slovenije/o-nas/dokumenti/kodeks/>
- Grennan, D. (2009). What is Pandemic? *The Journal of Infectious Diseases*. 200(7), 1018–1021. <https://doi.org/10.1086/644537>
- Jezernik, B. (2002). *Besede terorja: Medijska podoba terorja in nasilja*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.
- Luthar, B., Jontes, D. in Šadl, Z. (2006). *Medijske reprezentacije družinskega nasilja*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje družbenega komuniciranja.
- Pajnik, M. (2003). Poročanje medijev o marginaliziranih skupinah. *Revija za socialno delo*, 42(2), str. 87–94.
- Petrovec, D. (2003). *Mediji in nasilje: Obseg in vpliv nasilja v medijih v Sloveniji*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Slovenska tiskovna agencija (1.6. 2020). <https://www.sta.si/v-srediscu/koronavirus2020>
- Tadič, D. (2016). Medijske upodobitve zapornikov. V D. Tadič (ur.), *Sodba v imenu medijev: punitivnost v slovenskih medijskih prispevkih o kriminaliteti* (str. 112–134). Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Wacquant, L. (2008). *Zapori revščine*. Ljubljana: Založba/*cf.
- World Health Organization. (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>